

Sygn. akt I ACa 369/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 4 września 2014r.

Sąd Apelacyjny w Łodzi I Wydział Cywilny

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Krystyna Golinowska
Sędziowie:	SSA Alicja Myszkowska (spr.) SSO del. Krzysztof Wójcik
Protokolant:	1T.sekr.sądowy Jacek Raciborski

po rozpoznaniu w dniu 28 sierpnia 2014r. w Łodzi

na rozprawie

sprawy z powództwa **A. N.**

przeciwko **Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ł.**

o zadośćuczynienie

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi

z dnia 12 grudnia 2013r. sygn. akt II C 1316/12

1. **oddala apelację;**

2. **nie obciąża powoda obowiązkiem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym na rzecz strony pozwanej;**

3. **przyznaje i nakazuje wypłacić ze Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Łodzi radcy prawnemu P. O. prowadzącemu Kancelarię Radcy Prawnego w S. przy ul. (...) kwotę 147,60 (sto czterdzieści siedem 60/100) zł brutto z tytułu wynagrodzenia za udzielenie powodowi nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu w postępowaniu apelacyjnym;**

I ACa 369/14

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 12 grudnia 2013 r. Sąd Okręgowy w Łodzi oddalił powództwo A. N. przeciwko Skarbowi Państwa – Aresztowi Śledczemu w Ł., nie obciążył powoda kosztami procesu i przyznał ze Skarbu Państwa na rzecz radcy prawnego P. O. wynagrodzenie z tytułu udzielonej powodowi nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu.

Sąd Okręgowy wydał zaskarżony wyrok w oparciu o ustalenia faktyczne, które Sąd Apelacyjny co do zasady podzielił, a których najistotniejsze elementy przedstawiają się następująco:

W pozwie z dnia 3 września 2012 roku powód A. N. wniósł o zasądzenie od pozwanego Skarbu Państwa – Aresztu Śledczego w Ł. kwoty 80.000 zł tytułem zadośćuczynienia za naruszenie jego dóbr osobistych w związku z zastrzonymi warunkami odbywania przez niego kary pozbawienia wolności. Powód podniósł, że został umieszczony w celi, w której jest kamera, co umożliwia 24 – godzinne inwigilowanie. Nadto, w celi zamontowane jest nocne, uporczywe oświetlenie i codziennie przeprowadzane są kontrole celi.

Sąd Okręgowy ustalił, że A. N. jest osadzony w Areszcie Śledczym w Ł., gdzie odbywa karę dożywotniego pozbawienia wolności wymierzoną prawomocnym wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 19 stycznia 2007 roku, wydanym w sprawie o sygnaturze akt IV K 193/04. W październiku 2003 roku powód podjął próbę samobójczą poprzez powieszenie na kablu od grzałki. Rozpoznano wówczas u powoda zaburzenia przystosowawcze pod postacią reakcji autoagresywnych. Wcześniej u powoda występowały zaburzenia adaptacyjne. W związku z incydentem w postaci próby samobójczej w przeszłości, powód nigdy nie będzie mógł zostać umieszczony w celi pojedynczej niemonitorowanej.

W dniu 2 marca 2012 roku psycholog D. Penitencjarnego Aresztu Śledczego w Ł., na podstawie karty osadzonego i analizy akt, sporządziła wnioski co do oceny psychologicznej powoda wskazując, że istnieje wzmożone ryzyko wystąpienia u powoda zachowań autoagresywnych oraz możliwość wystąpienia problemów adaptacyjnych. W konsekwencji psycholog wskazała, że powód nadal wymaga szczególnej uwagi i oddziaływań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania ich wystąpieniu. Jako zalecenia psycholog podała, że:

- powód wymaga obserwacji pod kątem zmian w nastroju i samopoczucia,
- powód wymaga objęcia profilaktyką autoagresji,
- nie należy pozostawiać powoda samotnie z wyjątkiem pomieszczeń monitorowanych, umożliwiających stałą kontrolę zachowania, należy inicjować kontakty wychowawcze pod kątem oceny bieżących problemów powoda, a niepokojące spostrzeżenia zgłaszać do psychologa. W razie zmian w sytuacji rodzinnej powoda należy przeprowadzać rozmowę w obecności psychologa.

Od dnia 4 lipca 2012 roku powód był zakwaterowany w celi nr 14, umożliwiającej monitorowanie jego zachowani

W celi nr 14 zainstalowana była na suficie nocna lampka – żarówka o mocy 24V. Światło jest włączone w dzień i w nocy z uwagi na konieczność rejestrowania obrazu. Powód w związku z umieszczeniem go w celi monitorowanej czuł dyskomfort i brak intymności. Przeszkadzało mu nocne oświetlenie celi.

Powód przebywał w celi, w której zamontowana była kamera przez okres dwóch miesięcy. Powód nigdy nie zwracał się do koordynatora oddziału penitencjarnego Aresztu Śledczego w Ł. z prośbą o wyjaśnienie, dlaczego znajduje się w celi z zamontowaną kamerą. Kamera jest tak ustawiona w celi, że obejmuje również kącik sanitarny, jednak nie widać czynności intymnych, a jedynie rejestruje, iż ktoś w kąciku przebywa.

Sam fakt umieszczenia powoda w celi z kamerą nie oznacza, że była ona włączona. Musiałby być wówczas wyznaczony funkcjonariusz do obserwacji, a w odniesieniu do powoda takiej osoby nie wyznaczono. Jedynie, gdy istnieje potrzeba monitorowania osadzonego w ciągu 24 godzin na dobę wydawana jest decyzja o umieszczeniu osadzonego w takiej celi. Bywa tak, że jeśli nie ma możliwości umieszczenia osadzonego w celi niewyposażonej w kamerę, wówczas umieszcza się go w celi z kamerą, jednak nie włącza się monitoringu. Kontrole w celach – niezależne od tego, czy są monitorowane

czy też nie – odbywają się 3-4 razy w miesiącu i służą ustaleniu, co osadzeni posiadają. Codziennie zaś oglądane są kraty, sufit i ściany pod kątem ewentualnych uszkodzeń. W przypadku uruchomienia monitoringu wobec grupy osadzonych lub danego osadzonego podgląd na rejestrowany obraz ma oddziaływać na monitorze, który jest ustawiony w sposób uniemożliwiający odbiór przez osoby postronne i nieuprawnione.

Powód zachowywał się w stosunku do współosadzonych poprawnie, nie mówił o depresji, ani swoich negatywnych przeżyciach. U powoda występuje niewielkiego stopnia osłabienie procesów poznawczych mogące wskazywać na rozpoczynające się zmiany organiczne w ośrodkowym układzie nerwowym. Cechy osobowości nieprawidłowej z objawami wzmożonej nieufności w relacjach społecznych oraz wzmożone reakcje neurotyczne będące skutkiem aktualnej sytuacji życiowej – osadzenia w areszcie z perspektywą długoletniego przebywania w zakładach karnych.

W trakcie przebywania w celi jednoosobowej z monitoringiem stan psychiczny powoda zmieniał się, narastał dyskomfort z tym związany, poczucie stygmatyzacji. Nie doszło w tym okresie do pogorszenia zdrowia psychicznego powoda. Powód miał poczucie ciągłej obserwacji. Braku intymności, przeszkadzającego światła w nocy. Doszło wówczas u powoda do przemijających zaburzeń snu, rozdrażnienia, osłabienia koncentracji. Jednak po zmianie warunków osadzenia powód szybko wrócił do względnej równowagi psychicznej, w stopniu możliwym dla osadzonego na wiele lat, w zasadzie z ograniczoną wizją wyjścia na wolność. Wszelkie zaburzenia psychiczne powoda są związane z wyrokiem i koniecznością pobytu w warunkach więziennych. Stan psychiczny powoda w okresie osadzenia w celi z monitoringiem nie miał wpływu na stan zdrowia powoda podczas dalszego odbywania kary. Powód nie doznał trwałego uszczerbku na zdrowiu w związku z osadzeniem go w celi z monitoringiem, w obostrzonych warunkach odbywania kary pozbawienia wolności.

Na podstawie powyższych ustaleń Sąd Okręgowy uznał, że powództwo nie zasługuje na uwzględnienie.

Powód dochodzi w niniejszej sprawie zadośćuczynienia podnosząc, że umieszczono go przejściowo w celi, w której zainstalowana była kamera, celi była oświetlona także w nocy, a nadto przeprowadzane były wzmożone kontrole. Zdaniem powoda, okoliczności te naruszyły jego dobra osobiste, warunki odbywania kary nie były godne, pozbawiono go prawa do intymności, co negatywnie wpłynęło na jego stan psychiczny. Nadto, powód argumentował, że w związku z powyższym, potrzebował pomocy psychologa, do którego nie miał wystarczającego dostępu.

W pierwszej kolejności podkreślić należy, że sam fakt przekwaterowywania powoda znajduje oparcie w jednoznacznym brzmieniu przepisu art. § 12 ust. 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 2003 r. w sprawie regulaminu organizacyjno-porządkowego wykonywania kary pozbawienia wolności, który stanowi, że w razie potrzeby skazany może być przeniesiony w każdym czasie z celi mieszkalnej, którą zajmuje, do innej takiej celi. Jako bezzasadny należy również uznać zarzut powoda, że nie miał on wystarczającego dostępu do psychologa. Ze zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika bowiem jednoznacznie, że powód był badany przez psychologa, odbywał rozmowy psychologiczne, a nadto był przez psychologa informowany o możliwości kontaktu z psychologiem w razie potrzeby. Jeśli zaś chodzi o umieszczenie powoda w celi, w której zainstalowana została kamera przeznaczona do monitoringu, uznać należy, że z materiału dowodowego zgromadzonego w sprawie nie wynika jednoznacznie, czy monitoring był wobec powoda stosowany, innymi słowy – czy kamera zainstalowana w celi była włączona i rejestrowała obraz i dźwięk. Strona pozwana nie przedstawiła również decyzji o umieszczeniu powoda w celi monitorowanej, co – w świetle przepisu art. 116 § 6 zd. 1 k.k.w. – byłoby niezbędne dla uruchomienia monitoringu. Nawet jednak gdyby uznać, że zachowanie powoda było monitorowane bez wydania w tym przedmiocie stosownej decyzji, Sąd doszedł do przekonania, że nie nastąpiło naruszenie dóbr osobistych powoda w postaci prawa do intymności, godności i zdrowia. Nie ulega wątpliwości, że powód odczuwał dyskomfort w związku z osadzeniem w przedmiotowej celi, jednak umieszczenie powoda w tej celi trwało krótko, a po przekwaterowaniu powoda wrócił on do pierwotnego stanu emocjonalnego. Powód co prawda nie jest w pełnej równowadze psychicznej, jednak jego problemy w tej mierze wynikają z faktu odbywania kary dożywotniego pozbawienia wolności, nie zaś z faktu umieszczenia go przejściowo, na krótki okres, w celi monitorowanej. Powód nie doznał również z tego powodu jakiegokolwiek uszczerbku na zdrowiu. Z ustaleń Sądu wynika, że obraz monitorowanej celi nie jest widoczny dla osób postronnych, niezasadny jest zatem zarzut powoda, jakoby mógł być obserwowany przez inne osoby, innych

osadzonych przechodzących obok dyżurki. Jeśli zaś chodzi o ewentualne obserwowanie na podglądzie monitoringu zachowania powoda przez funkcjonariuszy służby więziennej, nie można uznać, że naruszało to prawo do intymności powoda. Obraz z celi jest rejestrowany tak, by nie było widać czynności intymnych dokonywanych w kącie sanitarnym. Pozostałe zaś czynności i zachowania mogą być przez funkcjonariuszy obserwowane w każdej chwili, choćby przez wizjery, jakie znajdują się w drzwiach celi, co jest zresztą niezbędne dla bezpieczeństwa osadzonych i całej jednostki penitencjarnej. Nadto powód – z uwagi na próbę samobójczą podjętą w przeszłości – nie może (w myśl Instrukcji) obywać kary w celi jednoosobowej nie monitorowanej. Zawsze zatem z powodem w celi przebywają inni osadzeni co również sprawia, że powód nie może korzystać z pełnej intymności. Ograniczenia te nie są jednak nadmierne w stosunku do celu, jakiemu służą, nie noszą znamion szikany, a wynikają z konieczności zapewnienia bezpiecznych warunków osadzenia przez jednostkę penitencjarną. Kontrole cel oraz kontrole osobiste są w świetle przepisu art. 116 k.k.w. dopuszczalne, mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa w jednostce penitencjarnej, a nadto – w myśl art. 116 § 4 zd. 1 k.k.w. – tego rodzaju kontrole mogą być przeprowadzone w każdym czasie.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy doszedł do przekonania, że funkcjonariusze państwowi podejmując decyzję o zakwaterowaniu powoda w opisanej celi nie działali bezprawnie, nie naruszyli przepisów prawa, a żądanie powoda dotyczące zasądzenia zadośćuczynienia jest nieuzasadnione, tym bardziej, że nie doszło do wystąpienia jakichkolwiek skutków ewentualnego naruszenia dóbr osobistych powoda.

Apelację od wyroku wniósł powód zaskarżając wyrok w całości. Skarżący zarzucił Sądowi I instancji naruszenie art. 233 § 1 i § 2 k.p.c. poprzez:

a) przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów wyrażającej się w odmowie wiarygodności i mocy dowodowej zeznań świadków, jedynie dlatego, że jako współosadzeni oraz powodowie w innych sprawach toczących się przeciwko pozwanemu są zdaniem Sądu bezpośrednio zainteresowani w wyniku niniejszego postępowania, z pominięciem okoliczności, iż ich zeznania były logiczne i wzajemnie się uzupełniały i jednocześnie przyjęcie, iż wiarygodne są zeznania świadków – funkcjonariuszy Służby Więziennej jako podmiotów niezainteresowanych wynikiem sprawy co z kolei całkowicie pomija okoliczność, iż jako pracownicy pozwanego są ograniczeni w swobodzie wypowiedzania się na temat mających miejsce w jednostce penitencjarnej uchybień przepisom procedury,

b) wyprowadzenie z materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających co wyraża się w przyjęciu, iż powód został umieszczony w celi monitorowanej ze względu na właściwości osobiste, podczas gdy z zeznań świadków, którym Sąd dał wiarę, wynika, iż próba samobójcza powoda miała charakter incydentalny w toku sprawy karnej (IV K 193/04) w roku 2003 r. a tym samym nie sposób przyjąć, iż uzasadniała umieszczenie powoda w celi monitorowanej w roku 2012 r. kiedy to zachowanie powoda w okresie poprzedzającym umieszczenie w celi monitorowanej, nie uległo zmianie mogącej uzasadniać zastosowanie wobec niego monitoringu wizyjnego przez wzgląd na bezpieczeństwo;

c) brak wszechstronnego rozważenia materiału dowodowego i co za tym idzie przyjęcie, iż obraz z monitoringu celi, w której przebywał powód nie był widoczny dla innych współosadzonych,

d) nierozważnie w sposób wszechstronny oraz podyktowany względami doświadczenia życiowego materiału dowodowego, konsekwencję czego stanowił błąd w ustaleniach faktycznych sprowadzający się do uznania przez Sąd I instancji, iż nie doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda w postaci prawa do intymności, godności i zdrowia a tym samym, iż nie ma podstaw do zasądzenia na rzecz powoda. W oparciu o przepisy art. 23 i 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. oraz art. 417 § 1 k.c, zadośćuczynienia za doznaną krzywdę i w konsekwencji oddalenie powództwa.

Wskazując na powyższe skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uwzględnienie powództwa w całości poprzez zasądzenie na rzecz powoda kwoty 80.000,00 złotych tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, wraz z kosztami zastępstwa procesowego w obydwu instancjach, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy sądowi I instancji do ponownego jej rozpoznania wraz z rozstrzygnięciem o kosztach instancji odwoławczej.

Pozwany w odpowiedzi na apelację wniósł o jej oddalenie.

Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Należy zwrócić uwagę , że podstawową przesłanką odpowiedzialności z tytułu naruszenia dóbr osobistych jest bezprawność działania sprawcy naruszenia. Dla określenia niniejszej odpowiedzialności , obok zdarzenia sprawczego, konieczne jest również ustalenie pozostałych przesłanek odpowiedzialności deliktowej, jak szkody i związku przyczynowego. Wszystkie te przesłanki muszą wystąpić łącznie.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko Sądu Okręgowego, że przesłanki odpowiedzialności Skarbu Państwa w niniejszym postępowaniu nie zostały wykazane.

Przede wszystkim należy uściślić, czego nie uczynił Sąd Okręgowy , że cela nr 14 nie jest celą jednoosobową, a powód (jak sam wskazał w pozwie) w spornym okresie tj. od 4 lipca do 30 sierpnia 2012 r. przebywał w niej wraz z innymi osadzonymi. Wynika to jednoznacznie z zeznań świadków, współosadzonych , w szczególności świadka T. S., funkcjonariuszy służby więziennej oraz z zeznań samego powoda przesłuchanego w charakterze strony. Nieścisłość w zakresie tego ustalenia wynika z wniosków opinii biegłej (k 180), która pomyłkowo stwierdziła, że powód osadzony był w celi jednoosobowej, a co jest sprzeczne z całością materiału dowodowego. Jest to o tyle istotne , że z uwagi na indywidualne zalecenia w stosunku do powoda, w celi jednoosobowej powód mógłby przebywać wyłącznie, gdyby była to cela monitorowana. W celi wieloosobowej powód mógł natomiast przebywać bez włączonego monitoringu.

Z materiału dowodowego , w tym twierdzeń zawartych w pozwie wynika także, że jeżeli monitoring w celi w ogóle był włączony, co jest wątpliwe, to najpóźniej po skardze powoda w dniu 1 sierpnia 2012 r. został wyłączony. Oznacza to , że czas osadzenia powoda w celi z włączonym monitoringiem w istocie nie trwał nawet 1 miesiąca.

Należy także zwrócić uwagę na fakt, że przepisy kodeksu karnego wykonawczego, w tym między innymi przepisy art. 73 a § 8 oraz art. 116 § 5 a k.k.w. – obowiązujące w chwili osadzenia powoda w celi monitorowanej, nie nakładały na Dyrektora jednostki obowiązku wydawania decyzji o umieszczaniu osadzonych w celach monitorowanych oraz decyzji o wyłączeniu monitoringu w formie pisemnej . Taką decyzję Dyrektor jednostki mógł zatem podjąć w każdej chwili. W sprawie nie została zatem wykazana bezprawność działania pozwanego Skarbu –Państwa, gdyż umieszczenie w celi monitorowanej odbyło się w ramach uprawnień , które posiadają funkcjonariusze jednostki penitencjarnej.

Nawet jednak gdyby przyjąć odmienne założenie, to stwierdzić należy , że ewentualna uciążliwość związana ze świadomością 24 godzinnego monitorowania, z uwagi na czas jej trwania była na tyle niewielka, że nie można stwierdzić by doszło do naruszenia dóbr osobistych powoda, który jak wynika z opinii biegłej nie odniósł z tego tytułu uszczerbku na zdrowiu.

Trzeba w tym miejscu podkreślić ,że naruszenie dóbr osobistych musi mieć charakter obiektywny i uwzględniać wszystkie okoliczności, w jakich do takiego ewentualnego naruszenia dóbr doszło. Z ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego jednoznacznie wynika, że o naruszeniu dobra osobistego w postaci uchybienia godności osadzonego w zakładzie karnym nie można mówić w przypadku jedynie pewnych uciążliwości lub niedogodności, związanych z samym pobytem w takim zakładzie. Osoba osadzona w zakładzie karnym musi się liczyć z pewnymi ograniczeniami i dolegliwościami w związku z odbywaniem kary pozbawienia wolności, w tym przede wszystkim ze wzmożonym , uprawnionym nadzorem służb penitencjarnych. Godność skazanego, przebywającego w zakładzie karnym nie jest naruszona, jeżeli odpowiada uznanym normom poszanowania człowieczeństwa, a umieszczenie powoda w przedmiotowej celi nie miało służyć jego szykaniu, narazić go na cierpienie czy upokorzenie, a najprawdopodobniej , jak wynika z zeznań właściwie wszystkich świadków, z chęci zapobieżenia przebywania więźniów tego zakładu w warunkach przeludnionych . Zatem zdaniem Sądu Apelacyjnego nie doszło do zarzuczonego w apelacji naruszenia przepisów prawa materialnego.

Również pozostałe zarzuty apelacji nie zasługują na uwzględnienie. Stwierdzić należy , że dokonana przez Sąd Okręgowy ocena materiału dowodowego jest logiczna i nie uchybia treści art. 233 k.p.c.. W szczególności Sąd

Apelacyjny podziela ocenę Sądu I instancji, że nie zostało wykazane by monitoring był widoczny dla więźniów, w tym zakresie zeznania świadków-funkcjonariuszy służby więziennej, należy uznać za przekonujące, wiarygodne i logiczne. Również pozostałe zarzuty w tym zakresie nie zasługują na uwzględnienie.

Mając powyższe na uwadze Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację jako bezpodstawną. O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej powodowi z urzędu Sąd II instancji orzekł na podstawie rozporządzenia Min. Spraw. z dnia 28 września 2002r w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu §11 ust.25 i §19.